

0 2 1 8

A MAGYAR HÍRLAP HÉTVÉGI MELLÉKLETE
2017. FEBRUÁR 18.
SZERKESZTETTE: PETÁN PÉTER
MŰVÉSZETI VEZETŐ: SALÁT ZALÁN PÉTER

J é g s z i k r á k

Christopher Marlowe: Első látásra (a Hős és Leanderből)

*Nem vagy ura, hogy gyűlölj vagy szeress,
mert vágyad vize hajt, s az végzetes.
Ha két futó feszensz verseny előtt,
te választasz már vesztest vagy nyerőt.
S ha két egyforma aranyrúd világít,
úgy érzed, az egyik szebben világlik.
Szemünkön át hatol belénk a villám:
a vágy, hiába töprengünk a titkán.
A habozás csak a szerelem árnya;
ki szeretett valaha, s nem első látásra?*

Csillag Tibor fordítása

Irongázás vonyogóval

Minden, ember által létrehozott tárgy története, ha kicsit is a szokásosnál nagyobb érdeklődéssel vizsgáljuk, rengeteg érdekességet rejt. Vegyük elő például a korcsolyát. Tél vége felé járunk ugyan, de ez a modern korban nem jelent sokat, már akár nyáron is lehet a téli sportokat gyakorolni. Például a sivatagi országok fedett műjégpályáin.

Szinte hihetetlen, hogy a régészeti leletek tanúsága szerint már öt-tízezer évvel ezelőtt vígan korcsolyáztak szerte a világban az emberek. Mi kellett ehhez? Hideg, amiben a víz jéggé fagy. Lehetőleg úgy, hogy még ne lepje be a hó. Azt hihetnénk, a korcsolyázás kizárólag a leghidegebb északi tájakon volt gyakori, ám ennek ellentmond, hogy mindenhol találtak valamikori korcsolyamaradványokat azokon a helyeken, ahol a hóesésnél korábban befagytak a vizek. Közép-Ázsiában és Kínában éppen úgy, mint Európa mindegyik részén, felszínre bukkantak az egykori korcsolyák. Az kétségtelen, hogy a legnagyobb mennyiséget a mai Svédország területén tárták fel.

Az őskori eszközök alig különböztek a későbbi középkorból származóktól. Előbbiket egy bizonyos Birka nevű településen, utóbbiakat Uppsala és Lund környékén találták. Az első korcsolyák csontból készültek, méghozzá leginkább a marha vagy a ló lábszárcsontjából. Csúszófelületük értelem szerűen simára csiszolt volt, túloldaluk pedig érdes, amelyre

rálépve a korcsolyázók lába megtapadt, nem volt szükségük másféle rögzítési módra, test-súlyuk tartotta őket rajta. Fúratlan csontkorcsolyának is nevezték az ilyen közlekedési eszközöket. A fúrt csontkorcsolyát az jellemezte, hogy a lyukaiba fűzött szíjakkal rögzítették a lábhoz. Az ősi csúszó csontok több ezer éven át használatban voltak, sok középkori írásos feljegyzésben is szerepelnek, sőt, néhány 19-20. századi néprajzgyűjtő használat közben is tanulmányozhatta ezeket.

Herman Ottó, a nagy magyar pókász és néprajztudós a következőket írta erről a tárgyról: „Az a legkedvezetesebb, amelyen semmilyen fűrés sincs, amelyen az ember talpa a csont ripacsain megtapad. Ennek hajtására való a szeges bot. Szeged vidékén a gusztony vagy vonyogó is, amellyel a kazalból a szénát tépik.” A csontkorcsolyázó paraszt tehát valahogy úgy haladhatott, ahogy ma a sífutók. A magyar csontkorcsolyát egyébként irongának is nevezték. Azt most nem soroljuk, hogy Skandinávia hasonló régészeti leletei hány helyen fedezhetők fel, viszont ennek kapcsán megjegyezzük, hogy ott nem kizárólag közlekedésre használták, hanem a téli halászat egyik fontos kelléke volt. A vikingek ugyanis a csúszó csontjaikkal a jég alatt úszó halak után eredhettek, és több-kevesebb sikerrel is el tudták azokat kapni. Angliában és a Balkánról is vannak komoly csontkorcsolyaleletek. Ezeken a

helyeken is a halászok használták, egyik végét hegyesre faragták, ezen a részen keresztülfúrták a csontot, és a rögzítő szíjat a lyukon át vezetve kötötték lábbelijükhöz. A korcsolyatudósok mára eljutottak addig, hogy a lábhoz köthető csontkorcsolyát végül is az északiak terjesztették el szerte a világban.

Nem kellett sok idő ahhoz, hogy a régi korok emberei megtalálják a fakorcsolyát. Ennek éleit nagy gonddal alakították ki, hiszen minél vékonyabb a csúszófelület, annál gyorsabban lehet haladni vele. Népi mondókák őrzik a székely és bukovinai fakorcsolyák emlékét. Ez egyben arra is bizonyíték, hogy a 18. század második felében a Bukovinába kivándorolt székelyek hétköznapi használati eszköze volt a korcsolya, főleg akkor, ha ellátták fémlelletel is. Ez nem ennek a kornak a találmánya volt, már korábban, a késői vaskorban vaslével kombinált fakorcsolyával zúgtak el a kelták például a Kapos folyó völgyében. Itt, Szalacska pusztán találtak egy huszonegy centiméter hosszú, mindössze négy milliméter széles élű, fából és vasból szerkesztett korcsolyát.

Az első, a maiakhoz hasonló korcsolyák szintén északról jöttek. Rendkívül sokféle és egymástól eltérő formájú korcsolyákat készítettek arrafelé, ezek adták minden későbbi fejlesztés alapját. Svédországban találtak például egy hetven centiméter hosszú vaskorcsolyát. Németalföldről terjedt el a hollandi kor-

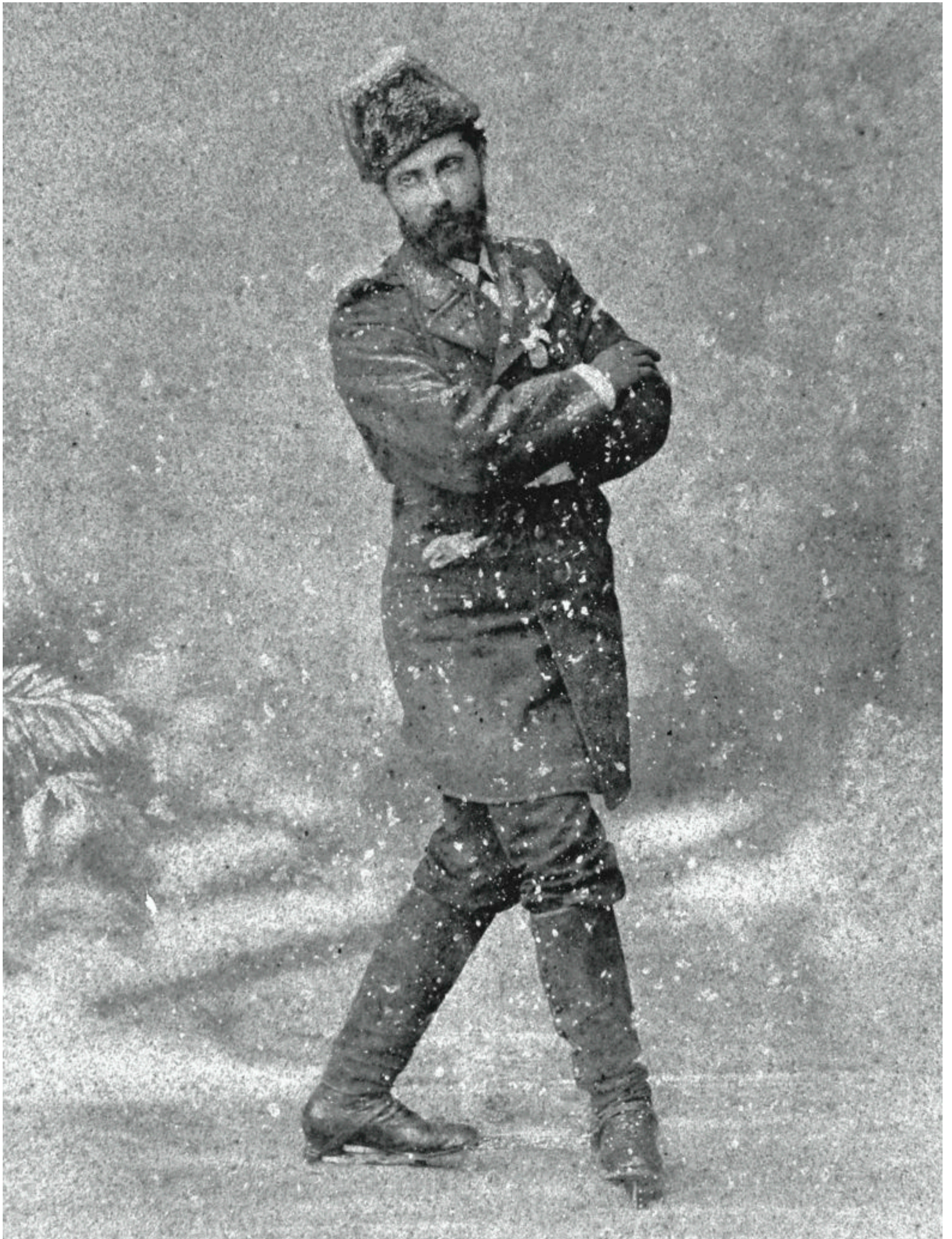
csolya, amelynek fatalpába egy vékony acélsín volt beleerősítve. Ekkortól dobták el a korcsolyázáshoz használt botokat, mert az erős és biztonságos eszköz feleslegessé tette azokat a lendület felvételéhez és megtartásához.

Egészen a 19. század közepéig kellett várni arra, hogy elkezdődjön a teljes egészében fémből készült korcsolyák gyártása. Ez Amerikában következett be, ahol 1860-ra már tömegtelenül sok korcsolyamodell közül választhattak a suhanni vágyók. Az amerikai korcsolyákat többféle módon erősítették a lábhoz. Európában a Halifax módszer terjedt el, amelynek lényege, hogy egy rugalmas kengyel benyomásával a korcsolyát a cipő talpához és sarkához lehetett erősíteni.

A Jackson Haines feltalálta korcsolya nagy változásokat hozott, a korcsolya a cipő vagy csizma talpához volt csavarozva. Azaz alig különbözött a ma is elterjedt korcsolyacipőtől. Ennek élgörbülete jóval nagyobb volt a holland és az angol korcsolyákénál, így sokkal könnyebben lehetett különböző mutatványokat végezni a jégen. A Haines-korcsolyát a műkorcsolyázók használták, és nem kellett sok idő ahhoz, hogy kiszorítsa a felcsatolható típusú korcsolyákat. A ma használt legmodernebb típusok készítésénél is ez a csúszóeszköz az alapja minden fejlesztésnek.

DIPPOLD PÁL

Irongázás vonyogóval

A műkorcsolya

A világ első műkorcsolyaegylete, az Edinburg Skating Club 1742-ben alakult meg. Felvételi vizsga előzte meg a klubtagságot, követelmény volt például, hogy egy lábon egy teljes kört kellett siklania a jelöltnek, és három egymásra rakott cilindern kellett átugrania. Már 1765-ben gyorskorcsolyaversenyt rendeztek, a táv huszonnégy kilométer volt. Hogy a műkorcsolyázás történetében egy nagy ugrással 1868-ba kerülünk, annak legfőbb oka, hogy ekkor Jackson Haines, akinek eddig csak technikai újításait ismertük, Bécsben műkorcsolya-bemutatót tartott. Ideje tehát elmondanunk, hogy Haines ekkor már hosszú idő óta az Amerikai Egyesült Államok műkorcsolyabajnokaként volt híres és népszerű, nemcsak hazájában, hanem a nagyvilágban is. Bécsi kürje óriási hatással volt az osztrákokra, de a műkorcsolyázás fejlődésére is. Egyre újabb és nehezebben kivitelezhető figurákat dolgoztak ki, és furfangos módszerekkel jutottak el ezek bemutatásához. Ekkortájt vált széles körben elterjedté a piruett. Haines egyébként eljött Budapestre is, anyagi szempontból sem volt szívbijos, kétezernegyszázharminchat forintot kért fellépéséért, ez akkoriban igen nagy összegnek számított. Hainesnek, az első hivatásos korcsolyázónak annyira megtetszet Közép-Európa, hogy hosszú ideig Bécsben ragadt, jó pénzért vállalta a császárvárosi korcsolyázók egészségmeg-

őrzést is segítő edzését. Ezekben az időkben történt, hogy a korcsolyázás három fő irányba futott szét. Ott, ahol korábban leginkább közlekedési eszközként szerepelt – Svédország, Norvégia, Finnország –, a versenyszerű gyorskorcsolyázás terjedt el viszonylag gyorsan, míg ahol hiányzott a természetes jég, ott kialakult a műkorcsolyázás és a jégkorong – Hollandiában, Nagy-Britanniában, az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában.

A műkorcsolyázásban a versenyzők a művészi gyakorlatok, mozdulatok tökéletes elsajátítására törekcsenek. Szakágai: férfi és női egyéni, páros, jégtánc és a szinkron (formációs) versenyek.

A gyorskorcsolyázás a másik versenyág, ennek lényege, hogy a versenyzők az előírt távot a legrövidebb idő alatt teljesítsék. Két szakága van. Az egyik a hagyományos nagy pályás (400 méter hosszú és fedett műjéges oválpályákon rendezik, de szabályos a 333,3 méter hosszú és a nyitott pálya is). A másikat, a rövid pályást (shorttrack) egy 111,12 méter hosszú, bójákkal jelölt oválpályán bonyolítják le. Az 1928-as, St. Moritzban megrendezett téli olimpia óta öt távon teljesítik a férfiak az olimpiai bajnokságot: 500 m (kétszer futják, az időket összeadják), 1000 m, 1500 m, 5000 m és 10 000 m. A gyorskorcsolyázó nők 1960 óta állnak rajthoz az olimpiákon, ők is öt távon: 500 m (kétszer), 1000 m, 1500 m, 3000 m és 5000 m.

A jeges isten

A síelés és korcsolyázás izlandi istene volt Ullr, a tél, a vadászat és a párbajok istene. Szép külseje mellett kiváló harcos. Senki sem bánik jobban az íjjal mint ő. Híres sielő, talán éppen ezért is ábrázolják leggyakrabban sítalpat vagy korcsolyát viselve. Csarnokát Ydalirnnek nevezik.

„Ébenvölgy, ékes neve a helynek, hol Ullr házát építtette; Freynek Álf-hon adatott hajdan isteni ajándécul.” (Grímnir-ének, 5.)

Svédországban (2007-ben), Lilla Ulleviben egy Kr. u. 500–800 közötti időkben épített, Ullrnek szánt kegyhelyet is találtak. Ullr sok helység nevében előfordul, például Svédországban: Ullared, Ullevi és Ultuna, stb. Norvégiában: Ullensaker, Ullern és Ullershov. Ullr neve mára már szerte a világban ismert, főként mint a különböző téli sportágak vagy vadászatok védnökeként tisztelik. Coloradóban, Breckenridge-ben minden évben megrendezik az Ullr fesztivált.

Ullr szerepe és tisztelete hasonlóan nagy lehetett, mint az idők kezdetén Tyrré, aki a háború és az igazság félkaru égi istene. Tyrré a becsületességéről és az önfeláldozásáról híres isten.

Eszköztípusok

Csontkorcsolya: a jégkorszak emberének volt egyik közlekedési eszköze, amelyet rendszert a rénszarvas és a ló lábszárcsontjából készörültek, és a tartószíjak helyét átluggatták. Vadászat közben hegyes végű botokkal vagy lándzsával taszította magát ezen előre az ember a jégen.

Fakorcsolya: sok forrás szerint Izlandon használták először. Kezdetben a távolsági közlekedésben használták, a síeléshez hasonlóan vasalt végű bottal lendítették magukat előre. A penge később olyan görbületet kapott, amely a körívű korcsolyázást is megengedte. A körözést Európában hollandiernek nevezik, azaz a műkorcsolyázást a hollandoknak köszönhetjük.

Acélkorcsolya: Jackson Haines híres Halifax korcsolyáját Földváry Tibor magyar korcsolya Európa-bajnok fejlesztette tovább. A pengét egy csőszerű hegyes kampóval egészítette ki, ezzel kapaszkodni és forogni lehetett a jégen. Később a kampóból alakított ki éles fogazatot Ulrich Salchow, és máris a legújabb kor műkorcsolyájához értünk, amelyet még Werner Rittberger is tökéletesített. Az acélkorcsolya további fejlődésében az idők haladtával számtalan fontos új elemet találhatunk. Ezek leginkább a korcsolya és tartozékai anyagát érintik. Egyre több anyag vált a korcsolyához hasonló sporteszközök tökéletesítésére alkalmassá, jöttek a fémötvözetek és a műanyagok.

Mikszáth Kálmán: Magyarország lovagvárai (28.)

Csejtevár és asszonya

Az 1889-ben írt gyűjtemény 1926-os Révai-kiadása alapján

Nyitra vármegyéről azt szeretik énekelgetni a tótok:

Nyitra, drága Nyitra
Mikor még te nyíltál:
Történet könyvébe
De sok szépet írtál.

Hát igaz, írt sok szépet, hanem van egy-két olyan „beírás” is, ami bizvást elmaradhatott volna. A legborzasztóbbat egy asszony hagyta, aki ott székel Nyitramegye tömérdek várai közül az egyikben: a csejteiben.

A várnak, amely a Nádasdyaké volt, elég hosszú és viszontagságos története van, de mind az egészszet feledékenységbe temette ez az egy eset.

Magyarország majd minden várát áztatva vér: küzdő daliák kiomlott vére, de egyet se több vér, mint a csejteit.

S egyik sem olyan égrekiáltó. Mert ez leányvér volt. (Hetedfélszáz leánynak a vére – egy akkori eléggé hiteles jegyzék szerint.)

1610-ben éppen törvényt ül vala Pozsonyban a Thurzó György nádorispán, mikor jelent az ajtónálló huszára, hogy egy lutheránus pap szeretne vele beszélni.

– Mi a neve?
– Ponikan János.
– Ebből semmit sem tudok. Hová való?
– A csejteit pap.
– Be kell eresztetni, – mondta a nádor s mosolyogva fordult a környezetéhez, – hátha szerelmes üzenethez lesz a jámbor lelkész, a szép csejteit asszonytól.

(Akkoriban gróf Nádasdy Ferenc főlovászmesternek, a híres hősnek feleségét, Báthory Erzsébetet hítták „csejteit szép asszonynak.”)

Belépett a lelkész.

– Mi újság, atyám, azon a vidéken? – kérdezte a nyájias modorú nádorispán, aki kivált alsórendűekkel igen egyszerű és barátságos tudott lenni.

– Nagy baj van ott kegyelmes uram, – kezdte Ponikan János – éppen panaszra jöttem.

– No, no – vágott közbe Thurzó féltréfásan –, mi a baj? Bizonyosan a stóla körül lesz valami hiba.

– Eltalálta, kegyelmes uram – szolt rendíthetetlen nyugalommal a lelkész – az én vidékemen nem lesz többé se házasság, se keresztelő.

– Hogy-hogy? – kiáltott fel a nádor csodálkozva.

– Báthory Erzsébet kiirtotta leányainkat, kegyelmes uram. Minden rózsát leszakított, hogy rózsavízben mosakodjék.

– Világosabban beszéljen.

– Vért használ mosásra, fürdésre s eddig hatszáz leányt öletett meg iszonyú kínzással. Irtoztató ez, kegyelmes uram.

A nádor hátratántorodott.

– Gondolja meg kegyelmed, mit beszél, gondolja meg kegyelmed, kit vádol.

– Öreg ember vagyok, ősz a hajam, kétszer is meggondolom, ha egyet mondok; tudom, hogy a fejemmel játszom, ha beszélek, de azt is tudom, hogy a lelkemet játszom el, ha hallgatok.

A nádor belenézett a tisztas aggastyán okos, őszinte szeméibe és így szolt:

– Hinnem kell kegyelmednek és mégis... érthetetlen az egész. Beszéljen el körülményesen mindent, amit tud.

Erre aztán előadta a pap, hogy a szép Nádasdyné dolga hogy kezdődött; arcul ütötte egyszer a kiszolgáló frájját, oly erősen, hogy

a vére kiserkedt és az ő arcára freccsent. Mikor letörölte, a tükörbe nézett s az idegen vércsepp alatt az arcbőre mintha virulóbbá, üdőbbé vált volna egy lehelettel. Így támadt benne a szörnyű eszme, hogy leányok véreben fog mosdani, fürödni.

Hiú asszony volt, sokat mosdott, fürdött, tehát sok vérre volt szüksége. A leányokat összefogdosták s addig verték, míg a testük meghasadt; kezüket ollóval metélték, hátukat fodorsütő vassal égették.

Thurzó György nagyon felindult e vádra s rögtön útnak indult a megfelelő személyzettel Csejte várába.

– Olyan előkelő a bűnös, – mondta – hogy csak a nádor meri ott az igazságot megtalálni.

De meg is találta. Mikor a semmit nem gyánító Nádasdyné várába egy délután betoppant, éppen akkor is talált ott egy leányt agyonkínözva, két másikat meg kínzás alatt.

– Hogy tetszik a vár kegyelmeteknek? – kérdezte a fonnyadó szép asszony a vendégeitől, amint a várat körülnézték. – Hát a szobáim, kamaráim milyenek?

– Bizony elég szépek, – mondta a legidősebb lovag – szinte sajnálom a kegyelmes hugomasszonyomat, hogy ki kell innen költözködni.

– Nekem? – kérdezte Báthory Erzsébet gúnyosan.

– Igenis kegyelmednek.

– Ugyan? Talán kegyelmed kedvéért?

– Igenis az én kedvemért.

– Hát kicsoda kegyelmed voltaképpen?

– Én Thurzó György vagyok a nádorispán.

– Úgy? – pattant fel Erzsébet és még mindig felbiggyesztett ajakkal folytatta: – Szép dolog, hogy saját várában rendelkeznek gróf Nádasdy

Ferencnével. És vajjon hová szállásol kegyelmed, talán a földszintre, a cselédek közé?

– Nem; még lejjebb valamivel.

Báthory Erzsébet most elsápadt, mert megértette, hogy mi van lejjebb: a börtön.

– Kegyelmed foglyom, asszonyom.

Legott bezáratta a vár egyik börtönébe, amely legalul volt s miután megtartotta a vizsgálatot, kítűnt az évek óta üzött leánygyilkolás, idegrázó borzalmaival.

Erzsébet cinkosait is összefogatta s 1611. január 7-én kivégeztette Furkó Jánost, Jó Ilonát és Szentes Dórárt, mint akik segítségére voltak a leányok kínzásában és megöletésében.

A szép asszony sem került fel többé a földalatti börtönből, hanem inkább nemsokára még lejjebb jutott: a kriptába. Ott mult ki a börtönben, ijesztő vázá soványodva.

Szörnyű dolgairól sok megrázó történetet és mesét írtak azóta.

Míg végre nem régen akadt egy krónikás, aki most harmadfélszáz év mulva figyelmeztette Thurzó György kegyelmes uramat, hogy talán nem is a börtönbe kellett volna csukatni azt a szegény nyomorult asszonyt, hanem az örültek házába.

Képirás (41.)

*Ilona királyné a trón lépcsőjén állva ujjának egy mutatásával
ítélte halálra férje, II. (Vak) Béla megvakítóit,
avagy a 19. századi természetbúvárok tudásvágyának kielégítése*

A vérbosszú aradi országgyűlése

„Vak Béla király országgyűlést hirdetett Aradra.

A Maros partján, a szabad ég alatt megjelentek a zászlós urak fényes bandériumokkal, az összegyűlt nemes lovagok tömege ellepte a sík mezőt, a háromszínű lobogókon a meggyék saját címerei voltak láthatók.

A tér közepén egy magas emelvény állt, melyet magas kopjára tűzött szőnyegek sátorként fedeztek, e sátor mellett tizenkét udvarnok állt, ragyogó, arannyal kivert páncélban, lengő kócsagokkal” – Jókai Mór három évvel korábban megjelent, A magyar nemzet története című művének részletét közölte százhatvan évvel ezelőtt, 1857. február 15-i számában a Vasárnapi Ujság című hetilap: „hetenként egyszer egy nagy negyedréti íven jelenik meg”; vagyis nyolc oldalon...

A lapszám Ördög Dani néven jegyzett szerzője például azon merengett 1857 februárjában, hogy a természettudományok „olly sok oldalú anyagi és szellemi kincset nyújtanak az emberiségnek”, s a 19. század közepére vonatkoztatva jegyezte meg, hogy a kor „miveltségi kifejlődésének s anyagi jólétének olly tényezőjévé váltak; miszerint bátran állíthatni: hogy valamely nemzet nagygyvá, gazdaggá s politikai jelentőséggel bíróvá csak azoknak alapos tudása s életre alkalmazása által lehet”. A szerző nem volt elégedett a magyarországi viszonyokkal, s mint megjegyezte, idehaza mindezt nem sikerült belátni, s míg más nemzeteknél sok-sok természettudományos folyóirat jelent meg már akkoriban is, a könyvkiadás pedig fölzárkózott ezekhez a tendenciákhoz, addig nálunk csak egy-két ilyen kerülhetett az olvasók kezébe, „sőt a növények s állatok alsóbb rendű lényeiivel legfőleg csak egy-két tudós természetbúvár, tudnivágyának kielégítése tekintetéből foglalkozik, őrizkedvén titokteljes vizsgálódását a közönségnek átadni, nehogy nevetség és sajnálat tárgyává tegye ki magát”.

Ördög Dani hosszasan győzködte olvasóját arról is, hogy mennyire fontosak a természettudományok, már csak a hétköznapi életünk vonatkozásában is, hiszen – érvelése szerint – épp azok a legapróbb tárgyak és élőlények vesznek bennünket körül a legközvetlenebb módon, amelyeknek a természet rendjére a legnagyobb befolyásuk van, s káros vagy jótékony hatással is lehetnek egészségünkre, ezért is fontos ezek tanul-

mányozása és megismerése. „Mert csak úgy lehet az ember fia a természetnek, csak úgy használhatja azt magasabb célja elérésére, ha minden oldalról megvizsgálta s kitanulta.” Hozzá képest Jókai Mór szerzőségét csak egy nagyon szerény J. M. monogram jelölte a lapban. És persze az aradi vérnapi története: „A néptömeg utcái közül egy tisztelgő csapat közel a sátor felé, az ország püspökei, a nagyúr és a bánok.

Jöttükre szétvonják az udvarnokok a sátor aranyrojtos függönyeit, s az örömrivalgó nép előtt egy látvány tűnik fel, melyben fény és gyász van egyszerre lefestve.

Bíboros trónjában, fején a szent koronával ül a király, egy szép, alig huszonkétéves ifjú, szöke hajfűrtjei szelíden folynak le vállaira. Ez ifjúnak nincsenek szemei. Még gyermekkorában elvették azoknak világát. Amint a nép örömkialtását hallja, mosolyogni akar, környezői sírva fakadnak. Az ő szemeinek sem mosolygása, sem könnyei nincsenek többé.

Ekkor előlép a trón mellől egy asszony, egy magas, délceg nő, fejről villámokat hányanak a korona gyémántjai, arca ég, keble hevül, szemeiben a könny ragyog. Ez Ilona, a vak király felesége” – írta Jókai, bár meg kell jegyeznünk, hogy a Vasárnapi Ujságban közölt szövegváltozat nem azonos a kötetben három évvel korábban megjelent – Heckenast Gusztáv által kiadott – verzióval.

Mondhatni, a fővárosban, az Egyetem utca 4-es szám alatt működő szerkesztőségben egy kissé szabadon gondozták, és a lap kívánalmainak megfelelően itt-ott rövidítettek az eredeti szövegen. A legfontosabb talán mégis az írás mellett közreadott illusztráció: „Jelen képünk első azon hat történelmi kép közül, melyeket Geiger hírhedt remekművei után Lipszében készítettünk.” Geiger mester ugyanis tizenhét ilyen alkotást készített a Jókai-műhöz, így hát a megfogalmazás szerinti „hírhedt” nem a mai értelemben vett hírhedt megfelelőjeként szerepel itt, hanem egyszerűen csak híresként értendő. A Vasárnapi Ujság másik, meg nem nevezett szerzője a honi nemességet ostorozta, és szinte már gazdasági publicisztikaként is értékelhető írásában Pénzünk van; több mint elég alcímmel hasonlította össze a kor adatait a megelőző évekével, megállapítva, hogy időközben három-négyszeresére emelkedett a

föld értéke két-háromszorosára a marha, széna, szalonna és a fa ára. A mai képünkön látható, a Vasárnapi Ujság korabeli kiadásából vett, Geiger által ábrázolt jelenet a küzdelem hevében játszódik, az 1131-es aradi ugyanis a vérbosszú országgyűlése volt, ahogyan azt Jókai Mór is elbeszélte:

„Az asszony odamutat férjére, ki reszketve támaszkodék reá, nem láthatva sem az ő arcát, sem a többiekét, mik mind az elkeseredés lángjaitól voltak áthévíülve, csak azon támadó zúgást hallva, mely közelgő viharképpen kezdé magát hallatni.

Egyszerre a királyné szavai kezdenek megcsendülni a baljóslatú zúgás közepette.

»Ide nézzetek, kiálta, ti mindnyájan látjátok őt, ő nem lát senkit közületek. Isten királyné hívta őt, az emberek koldust tettek belőle. És azok, kik ezt tevék, itt vannak köztetek, ott ülnek egyenként mosolygó arccal, kárörvendő képpel mind azok, kik Kálmán királynak e tettet tanácslák s azt végrehajtani siettek, s kigúnyolják magukban a királyt, kinek kezei röviddek, mert szemei nem látnak...«

A királyné végszavai már a fölördítő zajban enyésztek el; a vak király kardcsattogást, halálkiáltást, tombolást hallott, s félve kapaszkodott neje karjába, az pedig mint a bosszúállás angyala a trón lépcsőjén, ujjának egy mutatásával halálra ítélve férje megvakítóit.

A nemesek kardot rántva rohantak a vádolt főurakra, azok dühös védelem közt törtek maguknak utat egész a trónig, némelyiket a királyné lábai előtt vagdalták össze.

A király reszketve, kinyújtott karokkal esde a bosszúállóknak; gyöngye szava elveszett a bosszúordításban, mely csak akkor szűnt meg, midőn hatvannyolc főúr, Béla vakságának okai, feküdt holtan a trón előtt.

S a kardcsattogás, halálhörgés elmúltával újra felharsogott az »éljen a király! – éljen a királyné!«

Vak Béla királyunk nyolcszázhatvenhat esztendővel ezelőtt, 1141. február 13-án hunyt el. A szerencsétlen sorsú uralkodót, aki tíz éven át ült a magyar trónon, édesapja, Álmos herceg mellett helyezték örök nyugalomra. Az apa földi maradványait Vak Béla 1137 szeptemberében hozatta haza és temette el Székesfehérvárott. (MK)